

Különlenyomat

Szabó László András

A jövő közigazgatás-tudománya

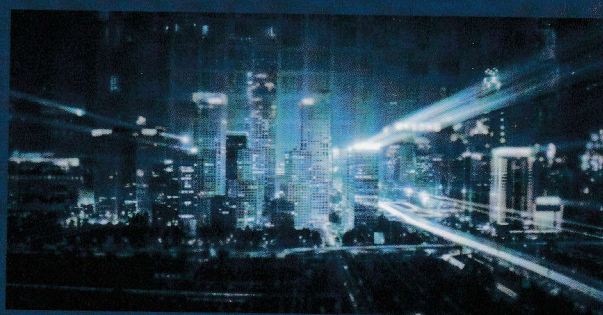
Tanulmány

2018

Budapest

A jövő közigazgatás- tudománya

A Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola
doktoranduszainak
jubileumi tanulmánykötete

Szerkesztette:
MÉHES TAMÁS
TÉGLÁSI ANDRÁS

Dialóg Campus

KÜLÖNLENYOMAT

Gondolatok a közigazgatás-tudomány kutatási módszereinek alkalmazhatóságáról a migrációkutatásban

[Szabó, László András \[Szabó, László András \(Nemzetközi migrác...\),
szerző\] Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola \(NKE / ÁNTK\)](#)

Magyar nyelvű Tudományos Szaktanulmány (Könyvrészlet)

Megjelent: [Méhes Tamás. A jövő közigazgatás-tudománya: A
Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola doktoranduszainak jubileumi
tanulmánykötete. \(2018\) ISBN:9786155920776 pp. 205-214](#)

Szabó László András

Gondolatok a közigazgatás-tudomány kutatási módszereinek alkalmazhatóságáról a migrációkutatásban¹

Absztrakt

A migráció jelenségével átfogó értelemben nem foglalkoztak a kutatók. Mindig csak az aktuális megoldásokat keresték. Mint a munkaerő, a jogi értelmezés, a piaci helyzet, a demográfiai befolyás, a bűnözés, a társadalmi szokások, az integráció, a vallás, a biztonság vagy a terrorizmus. Vagyis az összefüggéseket nem tekintették át. A leginkább érintett szervezetrendszer a migráció jelenségével kapcsolatban az állam és a közigazgatás rendszere, ezért is választottam ezt a területet a jelenség vizsgálatára. A közigazgatás-tudomány kutatómódszertana széles körű megoldást és felhasználást tesz lehetővé, mivel az állam és az emberek kapcsolata, valamint a közigazgatás működése is az. Minden tudományterület módszertana megjelenik a közigazgatás-tudományban. Interdiszciplináris és eltérő tudományterületek módszertanát használja, így multidiszciplináris. Vagy ahogy a politikatudomány mondja, hibrid módszertanú. Ezen jellegzetességét a migráció jelenségének megismerését célzó kutatásom módszertani áttekintéséből vezetem le és mutatom be. Az empirikus megismeréstől egészen a nemzetközi összehasonlító módszeren át a kutatási módszerek, így a közigazgatás-tudomány módszertanának lehetséges fejlődési irányáig.

Bevezetés

A migráció jelenségével átfogó értelemben nem foglalkoztak a kutatók. Mindig csak az aktuális megoldásokat keresték. Mint a munkaerő, a jogi értelmezés, a piaci helyzet, a demográfiai befolyás, a bűnözés, a társadalmi szokások, az integráció, a vallás vagy a biztonság, a terrorizmus. Vagyis az összefüggéseket nem tekintették át. A leginkább érintett szervezetrendszer a migráció jelenségével kapcsolatban az állam és a közigazgatás rendszere, ezért is választottam ezt a területet a jelenség vizsgálatára. A közigazgatás-tudomány kutatómódszertana széles körű megoldást és felhasználást tesz lehetővé, mivel az állam és az emberek kapcsolata és a közigazgatás működése is az. Minden tudományterület módszertana megjelenik a közigazgatás-tudományban. Interdiszciplináris és eltérő tudományterületek módszertanát használja, így multidiszciplináris. Vagy ahogy a politikatudomány mondja,

¹ Témavezető: Dr. habil. Koller Boglárka

hibrid módszertanú. Ezen jellegzetességét a migráció jelenségének a megismerését célzó kutatásom módszertani áttekintéséből vezetem le és mutatom be. Az empirikus megismeréstől egészen a nemzetközi összehasonlító módszeren át a kutatási módszerek, így a közigazgatás-tudomány módszertanának lehetséges fejlődési irányáig. Bármely jelenség kutatásához elengedhetetlen annak fogalmi magyarázata és megismerése. A migráció fogalmát, típusait, megjelenési formáit egy korábbi tanulmányomban már feldolgoztam. „Nincs rá meghatározott egyértelmű definíció.” Megfogalmazásomban minden migráció, ami két vagy több szuverén állam, térség vagy egymástól elkülönült földrajzi terület közötti, bármely okból és célból történő migrációt eredményez. Az ismérvei hármas tagolásúak, és a következők. Az első a közigazgatási határok átlépése, a schengeni övezet esetén ezek formálisak. Az Európai Unió hármas alapgondolata markánsan megjelenik. „Áruk, szolgáltatások és személyek szabad áramlása.”² A következő a jogi háttér feldolgozása. A közigazgatás szempontjából a jelenség és az arra adott jogalkotói válasz biztosítja a szervezet és az eljárásmodok vizsgálatának az alapját. Végül el kell döntenit, mit, kiket, hol és milyen módszerrel vizsgálunk. Magyarország nem célállomása a bevándorlásnak, és szerencsére a terrorizmus is elkerüli hazánkat. De a hatása – és itt főképp az Európai Unió államaiban történetekre, a határvédelemre és rendészeti szervezetekre, valamint elsősorban az állampolgárok biztonságérzetére gondolok – számottevő. Erre a hatásra adott válasz a félelmek kialakulása és beazonosítása, a konfliktusok megjelenése és típusai kutatásom első számú meghatározása. Az állam és a közigazgatással szembeni elvárásrendszer meghatározása a második szint. Az állampolgárok elvárása megjelenik a választói akaratban helyi és országos szinten, ez jól látszik nemzetközi szinten, így az Egyesült Királyság Európai Unióból való kilépését meghatározó Brexit-szavazásnál, az osztrák és a magyar választási kampányban is komoly szerepet kap. Megosztja és vitára készíti mind a hétköznapi, mind a tudományos világot nemzetközi és nemzeti szinten. Konfliktusokat és kényszereket létrehozva cselekvésre kényszeríti az államot, törvényalkotásra vagy szervezeti, illetve intézményfejlesztésre sarkallja.³ Tanulmányomban a közigazgatás-tudomány kutatási módszereit tekintem át, és vizsgálom alkalmazhatóságukat a migráció jelenségének megismerése szempontjából, a saját kutatási tapasztalataimat alapul véve.

A tudományos alapmódszertan

A migrációról mindenki tud, illetve hallott valamit, vagy véleménnyel rendelkezik róla. Felmerül a kérdés, hogy miként lehet egy jelenséget vizsgálni a jelenség közvetlen megjelenése nélkül. Mégis tagadhatatlan, hogy a magyarországi 2015. évi tömeges migráció kézzelfogható tapasztalattal szolgált. Vagyis a hatásra egyrésztől véleményem szerint a menekültek és migránsok körében végzett kutatás adhat választ. Hiszen a közigazgatási szervezeteknek a befogadás tekintetében fontos és meghatározott jogszabályok alapján végzett feladataik van. Másrésztől az állampolgárok az eltérő korú és eltérő elvárással rendelkező közösségek körében végzett kutatás. Az elvárásrendszer, amely az állam és állampolgárai között fennáll,

² SZABÓ László András (2017): Migráció és fenntartható közigazgatás. In KERESZTES Gábor szerk.: *Tavaszi Szél 2017 2*. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége. 532–546.

³ DAHRENDORF, Ralf (1994): *A modern társadalmi konfliktus*. Budapest, Gondolat.

illetve ennel
a közigazgatás
A bevezetőben
alaplínek
1939-es, A
Ebben a k
dukció mód
mai szóval
és kapcsol
érvényű kö
jelölhetik,
mivel egy
zárja ki. U
rület kiter
tani alap
alaplí k

A meg

A jelens
formáció
rése. A
Júlia me
visszatü
ismerés
használ
szert, a
konkrét
szerint
rendsze
letlen t
tének r
az ado
rendel
merhe
tudós)

⁴ MAC
A kö
Péc
⁵ HOR
Egy
⁶ SZT
File
vez

nek a megismerését célzó be. Az empirikus megismerési kutatási módszerek, így irányáig. Bármely jelenség megismerése. A migráció főmódban már feldolgoztam. Minden migráció, a földrajzi terület közötti térbeli hármas tagolásuk, a területek övezet esetén ezek megismerése. „Áruk, szolgáltatás feldolgozása. A közszolgáltatás biztosítja a szervezet működését, mit, kiket, hol és milyen körülmények között, és szerencsére az Európai Unió államaiban az államok számára adott válasz a félelmek és a kutatásom első számú célja a választói akaratban helyi és országos szintű migráció és a magyar választási rendszerrel mind a hétköznapi, mind a szakmai és kényszereket létrehozó szervezeti, illetve intézményi kutatási módszereit megismerése szem-

énnyel rendelkezik róla. Feladatuk közvetlen megjelenése a migráció kézzelfogható tények szerint a menekültek közigazgatási szervezeteknek az alapján végzett feladatuk az állampolgárok között fennáll,

RESZTES GÁBOR szerk.: Tavaszi Szél
Gondolat.

illetve ennek nemzetközi és európai uniós kivételét is érdemes vizsgálni. Szerencsére a közigazgatás kutatásának komoly hagyományai vannak a magyar tudományos életben. A bevezetőben jelzett interdiszciplináris megközelítés már az államkutatás szempontjából alapműnek számító Magyary Zoltán *A ténymegállapító módszer a közigazgatásban* alcímű 1939-es, *A közigazgatás és az emberek*⁴ című könyvben szereplő tanulmányában megjelent. Ebben a kutatásban egy mai szóval multidiszciplináris módszertant használtak. Így az indukció módszere az állam működésének megismeréséhez ma is elengedhetetlen. A kutatás mai szóval holisztikus szemléletű. Vagyis a bemenettől függetlenül az összes összefüggést és kapcsolatot, hatást elemzi, vizsgálja. Az eredmények nem reprezentatívak, de általános érvényű következtetések, összefüggések levonhatók belőlük. További kutatások irányát ki-jelölhetik, a beavatkozás helyét és módját meghatározhatják. A kutatás kérdések kutatását nem mivel egyben megoldást is javasol, és tudományos, mivel a további kérdések kutatását nem zárja ki. Úgy gondolom, a módszerek fejlődése, az elemszámok növekedése a vizsgált terület kiterjedése, a technikai, számítógépes elemzések modernisebbek lettek. De a módszertani alapelvek tekintetében minden kutatónak, aki közigazgatás-tudománnyal foglalkozik, alapmű kell, hogy legyen a tanulmány.

A megismerés fogalma

A jelenségek a kutatói látóterben mint kutatási problémák jelentkeznek. Ez adódhat az információhiányból az adott jelenségről, mélyebb elmélyülést igényel a probléma megismerése. A megismerés lehet hétköznapi és tudományos. A megismerés fogalma Hornyacsek Júlia megfogalmazásában: „Az ember tevékenysége, melynek során az objektív valóságot visszatükrözi [...] a gyakorlatból, mint a megismerés forrásából indul ki, és az érzéki megismerés után visszatér a kialakított ismeretek gyakorlatban történő ellenőrzéséhez és felhasználásához. Az információ olyan tény, amelynek megismerésekor olyan tudásra teszünk szert, ami eddig nem volt a birtokunkban. Azokat az információkat, amelyekből valamilyen konkrét tényről tudunk meg, adatnak is nevezzük.”⁵ Sztárayné Kézdy Éva megfogalmazás szerint: „A tudományos megismerés a valóság tudatos, szándékos, előre megtervezett, rendszeres és szisztematikus feltárása, de nem feledkezhetünk meg a nem szándékolt, véletlen tudományos felfedezésekről sem. A tudomány egyes ágai a valóság egy adott területének megismerésére koncentrálnak, jellegzetes fogalomkészlettel és módszerrel vizsgálva az adott jelenséget. Minden tudományág sajátos, rá jellemző módszertannal (metodológia) rendelkezik, amelynek segítségével a valóság általa vizsgált területe a legjobban megismerhető. A tudományos megismerés egyik kritériuma, hogy a tevékenység „bárki” (más tudós) által megismételhető legyen.”⁶ A hétköznapi megismerés az a közvélekedés, amely

⁴ MAGYARY Zoltán (1939): *A ténymegállapító módszer a közigazgatásban*. In: MAGYARY Zoltán – KISS István: *A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról*. Budapest, Dunántúli Pécsi Egyetemi Nyomda és Könyvkiadó. 11–26.

⁵ HORNYACSEK Júlia (2014): *A tudományos kutatás elmélete és módszertana*. Budapest, Nemzeti Köszolgálati Egyetem. 33.

⁶ SZTÁRAYNÉ KÉZDY Éva: *Kutatásmódszertan és prezentációkészítés*. Elérhető: http://igyk.pte.hu/files/tiny_mce/File/kari_projektek/informacioutadaservenyseles/tananyagok/1_alprojekt/KM/01_kutatasmoldszertan1_bevazetes_a_tudomanyos_elemzesbe.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 03. 11.).

nem befolyásolhatja a tudományos megismerést. A kutatói attitűd és autonómia megköveteli az értéktelen értéktételt. Nem lehet a szubjektivitást teljes mértékben kizárni, de törekedni kell rá. Így lehet a tudományos kutatás három alapelvét elérni, az általánosíthatóságot, a megbízhatóságot és az érvényességet. Megbízható, ha a felhasznált módszerekkel eltérő időpontban más kutatók megismétlik a kutatást, és ugyanazt az eredményt kapják. Érvényes valami, ha a terület releváns és kutatható, a felhasznált módszerek alkalmasak a terület tudományos megismerésére, és tényleg azt mértük, amit szerettünk volna. Megjegyzem, mindent a hibahatár érvényesít. Hiba nélkül nincs kutatás. A hiba nagysága jelzi a kutatás eredményességét. Tehát, már van kutatási problémánk, a szakirodalmat feldolgoztuk, a fogalmakat meghatároztuk. Tekintsük át, hogy mely közigazgatás-tudományi módszerek miként alkalmazhatók a kutatásban.

Kutatási módszertanok

A kutatást tervezni kell. Ehhez elengedhetetlen ismerni a releváns tudományos kutatásokat és meghatározni saját lehetőségeinket és korlátainkat. Inkább kevesebbet, de pontosan vállaljunk. A kutatás időbeni és földrajzi területi meghatározása. Időben ez lehet egy történeti visszatekintő, de lehet egy pillanatfelvétel. Területileg és a kutatás alanyai elsősorban Magyarország és a határon túli magyarok, ideértve a külföldön dolgozó vagy élő magyar állampolgárok helyzetére az adott országban tartózkodókra eső hatások vonatkozásban, alanyai az egyének, a közösségek és intézmények. Összehasonlító módszertan földrajzi területe, Magyarország és kiválasztott európai uniós országok között. Elsődlegesen a kutatás a hazai körülményekre fókuszál. Majd folyamatosan kiterjesztve más országokra az adatok feldolgozásával és elemzésével. Tehát miután meghatároztuk a kutatási problémát és a kutatási kérdéseket, hozzá kell rendelnünk az elérendő célokat és módszereket. A következőkben a két legnagyobb kutatási módszertant vizsgálom: a kvantitatív és a kvalitatív módszertant.

A kvantitatív módszertan

Ha a kvantitatív és kvalitatív módszertant el szeretnénk határolni egymástól, a legegyszerűbben úgy tehetjük meg, hogy egy skálát képzelünk el, amelynek egyik végén a kérdőíves felmérés áll, a másik végén a strukturálatlan életútinterjú helyezkedik el.

Kvantitatív vagy mennyiségi módszertan. A nevében is benne van, hogy számokkal dolgozik. Abból indul ki, hogy az emberi viselkedés mérhető és elemezhető. Célja ezen mérhető és értelmezhető adatok számokra történő bontása. Jellemzően a statisztikai adatok, nagy adatbázisok, az úgynevezett Big Data-elemzés. Lassan minden, életünkre jellemző történés a virtuális térben történik. Nagy mennyiségű adat halmozódik fel, amelyet megfelelő számítógépes programokkal értelmezhető és vizsgálható adatokra bonthatunk le. Előnye, hogy sokféle értelmezés levonható belőle. Objektív és „tudományosabb”, mint a kvalitatív módszer. Ez azt jelenti, hogy a kutatói szubjektivitás az eredmények interpretációjában kisebb mértékben van jelen. Viszonylag gyorsan lefolytatható. További előnye, hogy relatíve olcsó. A programot egyszer kell megvenni, és más adatbázisokból is dolgozhatunk. Ha meg szeretnénk tudni valamit a migráció társadalmi megítéléséről, akkor egy

kérdőívet interneten
amelyeket egyszer
kell értelmezni öka
hatunk. Ezek az ú
és magyarországi
az Eurostat, hazai s
lített, Magyar Zol
és a statisztikai ad
Hivatal kiadványa
nostól halad az egy
folására. Úgyneve

Egyértelműen
reprezentatív voltát.
százalékosan a be
nulás, oktatás – és
erőpiacra vagy a
eloszlásuk az ado
a koruk, az, hogy
gatás működésére
Nagyon sok hasz
ok-okozati összef
történik az, ami

Kvalitatív módszer

Kvalitatív vagy m
eltérés, hogy egy
felé érdekessé te
a módszertanban
ilyen tudományos
a strukturált típus
még inkább meg
szer nagy empátia
rendelkezünk. S
fontos a sikeres
szerével él, ame
rint: „[a]z induk
tesztünk, a megf
seinket, azaz el
ciklusban zajlik
tézisek nélkülo
zisalkotás és ál

⁷ BABBIE, Earl (20

attitűd és autonómia megkö-
 zítást teljes mértékben kizárni,
 alapelvét elérni, az általánosít-
 ható, ha a felhasznált módsze-
 r, és ugyanazt az eredményt
 a felhasznált módszerek alkal-
 mérték, amit szeretünk volna.
 nincs kutatás. A hiba nagysága
 problémánk, a szakirodalmat fel-
 mely közgazgatás-tudományi

leváns tudományos kutatásokat
 b kevesebbet, de pontosan vál-
 a. Időben ez lehet egy történeti
 kutatás anyagai elsősorban Ma-
 dolgozó vagy élő magyar állam-
 kutatások vonatkozásban, anyagai
 módszertan földrajzi területe,
 Elsődlegesen a kutatás a hazai
 és országokra az adatok feldol-
 kutatási problémát és a kutatási
 módszereket. A következőkben
 atív és a kvalitatív módszertant.

árolni egymástól, a legegyszerű-
 melynek egyik végén a kérdőíves
 helyezkedik el.

is benne van, hogy számokkal
 és elemezhető. Célja ezen mér-
 jellemzően a statisztikai adatok,
 an minden, életünkre jellemző
 halmozódik fel, amelyet meg-
 állható adatokra bonthatunk le.
 tív és „tudományosabb”, mint
 ivitás az eredmények interpre-
 a lefolytatható. További előnye,
 más adatbázisokból is dolgoz-
 dalmi megítéléséről, akkor egy

kérdőívet interneten keresztül már előállíthatunk és szétküldhetünk. Azokat az adatokat, amelyeket egyszer már felvettük, nem kell még egyszer felvennünk. Csak megfelelően kell értelmezni őket. Újabb programokkal újabb eredményeket és következtetéseket kaphatunk. Ezek az úgynevezett szekunder kutatási adatok, statisztikai felmérések európai és magyarországi adatbázisok. Ilyenek például: nemzetközi szinten az Eurobarometer, az Eurostat, hazai szinten pedig a Központi Statisztikai Hivatal, a KSH. A bevezetőben említett, Magyary Zoltán által írt tanulmányban is szerepel már az objektivitás szükségessége és a statisztikai adatok felhasználása, forrásként a tatai járás m. kir. Központi Statisztikai Hivatal kiadványait jelöli meg. A módszer a deduktivitás értelmezésével él, így az általánostól halad az egyedi felé. Jól alkalmazható a tudományos elméletek igazolására vagy cáfolására. Úgynevezett kemény adatokkal dolgozó módszertan.

Egyértelműen jól használható módszer. A nagy elemszám lehetővé teszi a kutatás reprezentatív voltát. Vizsgálható vele a menekültek és migránsok száma, megoszlási számuk százalékosan a befogadó országban: a rájuk költött költségek – mint lakhatás, nyelvtanulás, oktatás – és az általuk generált gazdasági hasznok, bevételek; részvételük a munkaerőpiacon vagy a munkanélküliek között; számuk és megoszlásuk a bűnözésben; földrajzi eloszlásuk az adott országban; a befogadottak és a kérelmezők száma; a nemi megoszlás, a koruk, az, hogy mely régiókból, országokból érkeztek; hatásuk az állam és a közigazgatás működésére. Mérhető továbbá a befogadó ország lakosainak véleménye és attitűdje. Nagyon sok hasznos információt megismerhetünk a módszer használatából. Levonhatók ok-okozati összefüggések és elméletek alakíthatók ki. Az alapvető kérdés az, hogy miért történik az, ami. Vagyis az okot keressük.

Kvalitatív módszertan

Kvalitatív vagy minőségi módszertan, primer kutatási adatok, kvalitatív interjú. Lényeges eltérés, hogy egy „hagyományos” interjúban valakit be akarunk mutatni, a nézők, hallgatók felé érdekessé tenni, vagyis alapvetően az újságíráshoz kapcsolódó interjúforma. Addig a módszertanban, egy konkrét témában akarjuk megtudni, hogy mit gondol az illető, valamilyen tudományos problémában fontos az ő véleménye. Ez lehet szakértői interjú, és egészen a strukturált típustól a mélyinterjú esettanulmányig terjedhet. A kvalitatív terepkutatással még inkább megérthetjük az adott közösség és egyén gondolkodását, cselekvését. Ez a módszer nagy empátiát igényel, és hosszú idő, míg megfelelő elemszámmal vagy ismeretekkel rendelkezünk. Szükségképpen a kutató egyénisége, érzékenysége, kommunikációja nagyon fontos a sikeres kutatáshoz. Fókuszcsoportos módszerrel módszertanilag az indukció módszerével él, amely az egyediből általánosít. Indukció fogalma Earl Babbie szociológus szerint: „[a]z indukció, amelyben az egyedi felől haladunk az általános felé: megfigyeléseket teszünk, a megfigyeléseink között összefüggéseket keresünk, majd levonjuk következtetéseinket, azaz elméletet alkotunk. A tapasztalati tudományos kutatásokban ún. empirikus ciklusban zajlik a kutatási tevékenység: az elfogadott tételek és az azokból levezetett hipotézisek nélkülözhetetlenek (dedukció), ugyanúgy, mint a megfigyeléseken alapuló hipotézisalkotás és általánosítás (indukció).”⁷ Úgynevezett puha adatokkal dolgozó módszertan.

⁷ BABBIE, Earl (2008): *A társadalomtudományi kutatás módszertana*. Budapest, Balassi Kiadó. 39.

azt kell elsőként tisztázni, hogy mit, mivel hasonlítunk össze. Vagyis egyáltalán a két jelenség összehasonlítható legyen egymással, vagy legyen olyan jellemzője, amely erre alkalmassá teszi. Ezután megfelelő módszert lehet hozzá választani a fenti négy típus közül. Ide kapcsolódik még a történeti jogi összehasonlító módszer is, vagyis, hogy az adott kutatási tárgy tekintetében a jogszabályok és törvények miként változtak, alakultak, és milyen eltéréseket mutatnak például országokénti lebontásban.

A módszer jól használható. A migráció eltérő jellegét és értelmezését a nemzetállamok, a régiók, a közösségek és egyének esetében lényeges megismerni. Az eljárásokat, itt alapvetően a közigazgatási eljárásokat és a szervezetek működését a migráció, a bevándorlás kapcsán. A jogszabályok összehasonlítása, nemzetközi és állami szabályozásának értelmezése sokat segít a jelenség értelmezésében, a hatása megismerésében.

Antropológiai módszertan

Az antropológiai teremunka, szakszóval az állomásozó teremunka nagyon sokáig a távoli népek és kultúrák vizsgálatát és kutatását helyezte középpontba. Kijelenthetjük, hogy napjainkra alig maradt felfedezésre váró táj és nép. Ellenben a világ a globalizáció miatt intenzív mozgásba lendült. Ez új területeket nyit meg az antropológiai módszerek felhasználása számára. A kultúrák keverednek vagy ütköznek. Még sosem volt akkora szükség a különböző kultúrájú emberek együttélését vizsgáló módszerekre, mint napjainkban. Az antropológiai terepmunkáról egy nagyszerű megfogalmazás Nigel Barley antropológus tollából: „Őszintén szólva úgy tűnik, hogy minden más tudományos vállalkozáshoz hasonlóan a terepmunka létjogosultságát sem az adja, hogy az egyén milyen mértékben szolgálja a közjót, sokkal inkább az, hogy ez mennyire járul hozzá az ő személyes épüléséhez. A tudományos kutatás, akárcsak a szerzetesi élet, valójában az ember saját lelkének tökéletesítéséről szól.”¹² Barley a módszer lényegét így határozza meg: „Minden szinten mindenféle értelmezéseket tekintetbe kellett venni, ha az ember hű akart maradni a gondolkodásukhoz.”¹³

Az antropológiai módszertan már a többször jelzett Magyar Zoltán-féle tanulmányban is megjelent a falukutató módszereként. Természetesen a néprajz (etnográfia) és az antropológia módszerben vannak hasonlóságok, mégis eltérő módszerekről beszélhetünk. Az azonban jól látható, hogy ez már a közigazgatás-tudomány módszerében az emberek és a terület megismerésénél elég hamar megjelent, és fontos szerepet játszott. A módszer hátránya az, ami az előnye, az időigényes volta. A migráció jelensége olyan gyorsan változik, hogy véleményem szerint napjainkban a nagy ívű, hosszú ideig tartó antropológiai kutatások már nem használhatók megfelelően a szakpolitikák kialakításában, de ez nem is a céljuk. A ténylegesen nagyon hosszú ideig tartó, akár több évig is elhúzódó állomásozó terepkutatások olyan eredményeket is felmutathatnak, amelyek más módszerrel nem lehetségesek. Véleményem szerint így a mélyebb változásokat is meg lehet figyelni és fel lehet tárni.

¹² BARLEY, Nigel (2006): *Egy zöldfülű antropológus kalandjai*. Budapest, Typotex. 12.

¹³ BARLEY (2006): i. m.

Európai-nemzetközi kutatómódszertan

Az európaizáció nemzetközi irodalma nagyon csekély. Nincs konkrét kialakult módszertana. Az európai uniós és a nemzetközi kutatómódszertant egy konkrét kutatás alapján Arató Krisztina és Koller Boglárka így definiálták könyvükben: „[p]olitikai intézmények és szereplők vizsgálata során a dokumentumelemzés (választási és kormányprogramok), az interjúk (diplomata, bírók, politikusok), valamint a szakirodalom feltárásának módszereit tudtuk alkalmazni. Az európai identitás vonatkozásában az Eurobarometer-adatok másodelemzését végeztük el.”¹⁴ Más szóval alapvetően dokumentumokkal és szekunder statisztikai adatokkal dolgozik a kutató. Ez gyors hozzáférést, értelmezést és publikálást tesz lehetővé.

Jól használható módszertan. A nemzetközi szervezetek dokumentumai hozzáférhetők. A migráció szempontjából sok elemzés született. Ezek köthetők statisztikai adatközlőkhöz, de köthetők egyetemekhez is.

A kutatás etikai kérdései

A kutatást megelőzően a kutatáshoz kapcsolódó etikai kérdéseket fogalmazunk meg a vonatkozó jogszabályok szellemiségében, a kutatási célhoz és társadalmi hasznossághoz kötötten. Héra Gábor és Ligeti György véleménye szerint: „A kutatónak nem csak a jogszabályokat, de az etikai normákat is be kell tartania a kutatás során. A kutatás egyszerre új ismeretek felfedezése, a döntéshozatal támogatása és a társadalmi problémák megoldásának segítése, ily módon minden kutatómunka egyben beavatkozás is a társadalmi folyamatokba.”¹⁵

A közigazgatás-tudománnyal foglalkozók különösen érzékenyek kell, hogy legyenek az etikai kérdésekre, mivel a köz érdekében, a köz javára és a köz működésének segítésére kutatnak. Megállapításaikat komoly tudományos módszertannal felvett információkkal kell megalapozniuk.

A migráció megismerését célzó közigazgatás-tudomány kutatómódszertanának lehetséges fejlődési irányai

A közigazgatás-tudomány kutatómódszertana, mint a tanulmány elején már szerepelt, interdiszciplináris, vagyis több tudományág módszertanát és értelmezését használja. A jogtudománytól a közgazdaságtudományon át a szociológiai, pszichológiai, antropológiai, politológiai módszertan is megjelenik a kutatásokban. A migráció jelenségével érdemben már sokan foglalkoznak. Ezt Csepeli György és Örkény Antal így határozta meg: „A migrációs elméletek egyre bővülő köre azt eredményezte, hogy a téma napjaink egyik legnépszerűbb empirikus kutatási területe lett a társadalomtudományoknak. A kutatások egyik iránya a társadalmi makroszintű összefüggéseket vizsgálja, a másik pedig az egyéni,

¹⁴ ARATÓ Krisztina – KOLLER Boglárka (2014): Magyarország és az Európai Unió. In KÖRÖSÉNYI András szerk.: *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Budapest, Osiris Kiadó. 378.

¹⁵ HÉRA Gábor – LIGETI György (2014): *Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása*. Budapest, Osiris Kiadó.

mikroszintű
amelyik a be
szóval több

A köz
magára a kö
közi közigaz
mindig. Vagy
De nem a kö
lökkal a szak
helyező gond
A legtöbb ku
rületet a kut
tevékenység

Összegzés

A tanulmány
jelensége viz
módszereivel
mányoké is m
Hiszen a mi
szabja és áth
zetközi szin
és az állam m
a szakembere
zésére és meg
Egy jelenség
Tanulmányon
rületet kutató
tatásom mód
a migrációról
tatnunk, viz
vagy csökken
zedik, fizikai
a gondolkodá

Felhasznált

ARATÓ Krisztina
szerk.: A
BABBIE, Earl (2

¹⁶ CSEPELI György

mikroszintű kérdésekre fókuszál.¹⁶ Jól látható, hogy több irányból vizsgálják a témát, van, amelyik a bevándorlókra fókuszál, a másik az általuk megélt, tapasztalt befogadó vagy más szóval többségi válaszokra.

A közigazgatás-tudomány vagy az államtudomány kutatómódszertana ezzel szemben magára a közigazgatás szervezeteire fókuszál. Arra a hatásra, amely őket éri. Ez a nemzetközi közigazgatás az Európai Unió szervezeteire is igaz. Magyarország tranzitország még mindig. Vagyis általában a hatás közvetett, más országokban tapasztalt jelenségekre reflektál. De nem a közigazgatásban, ahol napi szinten kerülnek kapcsolatba a migrációval, a bevándorlókkal a szakemberek. Ettől a kutatási tárgytól, vagyis az államra fókuszáló, azt központba helyező gondolkodástól különleges a módszertana a többi társadalomtudománnyal szemben. A legtöbb kutatásban a közigazgatás mellékesen vagy egyáltalán nem jelenik meg. Ez a területet a kutatók számára még ismeretlen. Az eltérő kutatásokban megjelenő közigazgatási tevékenység a migráció jelenségének kutatásánál kiemelten fontos.

Összegzés

A tanulmányban vizsgáltam és értelmeztem azon módszereket, amelyekkel a migráció jelensége vizsgálható. Ezen módszerek megegyeznek a közigazgatás-tudomány kutatási módszereivel. Megállapítható, hogy a társadalomkutatás módszertana, de a természettudományoké is megtalálható és sikerrel alkalmazható a migráció tudományos megismerésében. Hiszen a migráció még sokáig része lesz életünknek, a politikai és közbeszédnek. Megszabja és áthatja gondolkodásunkat. A konfliktusok egyéni és közösségi, nemzeti és nemzetközi szinten jelentkeznek és jelen vannak. Befolyásolják a politikát, hatnak a közigazgatás és az állam működésére. Feladatot keletkeztetnek, jogalkotásra és értelmezésre irányítják a szakemberek tevékenységét. Kiemelten fontos a tudományos világnak a jelenség értelmezésére és megismerésére törekedni, egymás tudományos eredményeit figyelni, kiegészíteni. Egy jelenséget egy meghatározott területről soha nem lehet teljes egészében megismerni. Tanulmányomban a módszereket vizsgáltam használhatóság szempontjából is. Célom a területet kutató tudósoknak a megfelelő módszer kiválasztásában segíteni. A saját PhD-kutatásom módszertani alapjainak kialakítása szintén célom volt. Messze van még az, hogy a migrációról mint egy megismert, jól „kikutatott” jelenségről beszéljünk, de naponta kutatnunk, vizsgálnunk kell, miközben változik, átalakul, és dinamikájában átmenetileg nő vagy csökken. Kijelenthető, hogy a nyomás, amely Európára és így Magyarországra nehezedik, fizikailag átmenetileg enyhülhet vagy erősödhet, hatása azonban a mindennapokban, a gondolkodásban kétségtelenül jelen van és jelen lesz.

Felhasznált irodalom

- ARATÓ Krisztina – KOLLER Boglárka (2014): Magyarország és az Európai Unió. In KÖRÖSÉNYI András szerk.: *A magyar politikai rendszer – negyedszázad után*. Budapest, Osiris Kiadó. 377–401.
BABBIE, Earl (2008): *A társadalomtudományi kutatás módszertana*. Budapest, Balassi Kiadó.

¹⁶ CSEPELI György – ÖRKÉNY Antal (2017): *Nemzet és migráció*. E-tankönyv. Budapest, ELTE TÁTK. 118.

- BARLEY, Nigel (2006): *Egy zöldfülű antropológus kalandjai*. Budapest, Typotex.
- BLUTMAN László (2008): Egy empirikus jogértelmezéstan szükségessége. *Jogtudományi Közöny*, 63. évf. 1. sz. 3–13.
- CSEPELI György – ÖRKÉNY Antal (2017): *Nemzet és migráció*. E-tankönyv. Budapest, ELTE TÁTK.
- DAHRENDORF, Ralf (1994): *A modern társadalmi konfliktus*. Budapest, Gondolat.
- HÉRA Gábor – LIGETI György (2014): *Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása*. Budapest, Osiris Kiadó.
- HORNYACSEK Júlia (2014): *A tudományos kutatás elmélete és módszertana*. Budapest, Nemzeti Közszerológiai Egyetem.
- MADARÁSZ Tibor (1987): *A közigazgatás és a jog*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó.
- MAGYARY Zoltán (1939): A ténymegállapító módszer a közigazgatásban. In MAGYARY Zoltán – KISS István: *A közigazgatás és az emberek. Ténymegállapító tanulmány a tatai járás közigazgatásáról*. Budapest, Dunántúl Pécsi Egyetemi Nyomda és Könyvkiadó. 11–26.
- SZABÓ László András (2017): Migráció és fenntartható közigazgatás. In Keresztes Gábor szerk.: *Tavaszi Szél 2017 2*. Budapest, Doktoranduszok Országos Szövetsége. 532–546.
- SZTÁRAYNÉ KÉZDY Éva: *Kutatásmódszertan és prezentációkészítés*. Elérhető: http://igyk.pte.hu/files/tiny_mce/File/kari_projektek/informaciotudaservernyesules/tananyagok/1_alprojekt/KM/01_kutatasmodszertan1_bevezetes_a_tudomanyos_elemzesbe.pdf (A letöltés dátuma: 2018. 03. 11.)
- TOMKA Béla (2005): Az összehasonlító módszer a történetírásban – eredmények és kihasználatlan lehetőségek. *Aetas*, 20. évf. 1–2. sz. 243–258.
- VARGA Zsuzsanna (2014): *Az összehasonlító kutatások térhódítása az európai agrártörténet-írásban*. Budapest, Historia Critica.

Absz

Az és
veres
fakac
dál
ságtu
az aa
igazg
olyan
kázat
tások
továb

Bev

Az é
szer
elem
dom
letve

szág
szög
Unio
sítás

¹ T
² Iz
sé